TŐZSÉR ÁRPÁD

Egy ismeretlen Petőfi(?)-vers elé

Az itt következő Petőfi(?)-versnek csak az orosz fordítását(?) ismerjük, amely a Kolokol című, Londonban kiadott orosz emigráns lap 1858. november 7-i számában jelent meg, s fordítóként a lap egyik szerkesztője, a költőnek is kitűnő Nyikolaj Platonovics Ogarjov jegyezte.

A szerző ott Alekszandr Petefiként szerepel, s a vers címe Piszmo na Vengriju, ami a. m. „levél Magyarországra". A név, a cím s a szöveg földrajzi, történelmi, személyi, tárgyi utalásai és reáliái alapján tulajdoníthatjuk a mű szerzőségét akár a mi Petőfinknek is (föltéve, persze, hogy hitelt adunk a fámának, amely szerint a költő 1849-ben, Segesvárnál nem halt meg, hanem orosz fogságba esett), de az sincs kizárva, hogy maga Ogarjov, a lelkes forradalmi demokrata a szerző, aki így tiltakozott Mandzsúria északi részének, Amúrföldnek az 1858-as orosz bekebelezése ellen.

A 19. századi Oroszországban divatoznak az ún. pszeudofordítások, amelyekben a szerzők tulajdonképpen nem tesznek egyebet, mint idegen írók-költők hírnevét használják föl a saját műveik és eszméik népszerűsítésére. A század első évtizedeiben például az angol Ann Radcliffe neve alatt jelent meg néhány orosz álfordítás, de a század második feléből ismerünk számos, Petőfi neve alatt megjelenő, s nyilvánvalóan mások által írt orosz verset is.

Legyen azonban a mi versünk „valódi" Petőfi-vers, vagy puszta (bár halálosan komoly, „forradalmi") játék, így is, úgy is érdekes irodalmi és kordokumentum. Az esetleges eredeti magyar szöveg híján fordításunk persze ún. reverzív fordítás, azaz nem egészen tisztességes dolog, bocsánatot kérünk érte szerzőtől – post mortem –, olvasótól egyaránt.

Levél Magyarországra

Te, barátom, onnan, az óhazából,
idelátsz-e úgy, ahogy én oda?
Látod-e, hogy Rosszija is beteg, hogy…
öklend és fal, és vacog a foga?

Teletömte bendőjét Ázsiával,
s most már nincs megállás, félholtan is
zabál, falja a kis népek mezőit,
rázza bár a láz, s kiveri a víz.

Tegnap a szkíta Krímország esett el,
ma a hún Amúria van soron.
Holnap ki szorul a talpa alá vajh,
kire omlik rá ez a hústorony?

Ránk is, ott, a segesvári csatában
dögtetemként zuhant s nyomta agyon
támadó és védekező hadunkat –
Mi nem adtuk meg magunk', sem a hon.

Nekem fegyverem se volt, és lovam se –
Legalább puskám, pisztolyom, ha van,
Zeykkel együtt (ki fölvett a lovára),
később én is főbelövöm magam.

S akkor most az égi téren csatáznék,
s szolgám lenne!, hajtanám magam előtt
Szkarjatyint, az orosz tábornokot, kit
egy székely, a mozsarával, lelőtt.

Nem senyvednék e tajga börtönében,
nem ijesztene nappal bányalég,
s éjjel rémképek az emberiségről,
citoyent a rút jövő: a vég.

Nem látnám lázálmomban, hogy Oroszhon,
e fejünkre nőtt Gólem, torz Magóg,
nyugatra néz, szája tátva, belőle
húscafat: a roncs-Európa lóg.

CSIKI LÁSZLÓ

A szabadító csönd

Az öreg Petőfi, valahol

Megjött este a szabadító-levelem,
készülhetek a végső indulásra.
Vállamon számlálom könnyeim:
kiürül testem szép lakása.

Mehetnék innen – de hol a hon,
mely elengedett, hagyott
feláldozni az életemet érte?
Idegenben, itthon én magam vagyok.

Sirathatom a lehulló szirmot,
ahogyan vágytam, szabadon –
az összes virágot, örömet úgyis
megtartja földi méhében a hon.

Oda hull vissza minden, amiről
nem szólhattam, és éppen őmiatta –
Emlékszik-e bár álmában Kossuth
a pilvaxi álmodó fiakra?

Fellelném-e ifjú alakom,
beférnék-e ebbe a hős ruhába?
Hadd súnyjon levetett testemben,
aki Héjasfalvánál megtalálta.

Kicsi volt hazám, de mint az érem
a nap felé magasra tartva,
homálylott, fénylett a fényen,
és fogyatkozásig eltakarta.

Kicsi volt hazám, de elég volt,
tudtam mégis, hogy vannak tengerek,
nagyító-lencséjük alatt sötéten
a mélység másoknak talán feldereng.

Nem oda jut, ahová vágyik az ember,
jut valamire mégis: legalább magányra.
Egyedül legyél és védtelen:
lehetsz a teljesség parányа.

Kinek semmije nincs, tudom már,
arra a világ tisztán rárakódik,
fűszálra dér, férfira asszony –
az igazat mondd, ne csak a valódit.

Hűl már a tea, készül a leltár,
kint hóra füll az égi kék –
A kezem nézem, a ház falát,
és határtalan a semmiség.

Az időm itt végtelen, de véget ér velem,
akár a szívszakasztó örök részletek –
tudom már, Istenem, mit jelent
kétszeresen az „ég veled”.

Velem az ég, és beérem vele,
rezzenéseit rendre számolom,
szemcsénként dobol rajtam
a könny, a korom, a korom.

Hittem, itt, magamra végre,
a mindenséget mondhatom –
ki se érti, csak én magam,
magam vagyok én a hon.

Vágom a fát hűvös halomba,
a semmi ágán ül szivem,
én vagyok itt, és senki másom,
nevem se kérdi senki sem.

Most kócsag száll a ház felett,
idegen madár a varjas tájon –
honi hírnök, lassú szárnyán
anyámtól hozza el halálom.

De míg leszáll és fent köröz,
az utolsó végtelen pillanatban:
já vengri, já poet vagyok,
és megvan a világ megíratlan.

MARSALL LÁSZLÓ

Bem Apó kalapján

Utolsó apokrif kézirat

Badar álom Barguzinban
Fekszem hanyatt szúrós gazban
Fia látja az Apját,
Bem had-apó kalapját,
Karimáján megülök,
Míg cifrázva fütyülök,
Lábam fölkapván rugódzom,
Posztójából kirántom
– már minek is hibáznom –,
Bicskámmal ujjbegyem
metszvén vérem préselem.
A toll tokját meghegyezem,
Függélyesen felezem,
S vérem pirosába mártva
Rárovom a karimára:
„Megcsókolom Őt, Juliskát,
kanalazván puliszkát
megfingatjuk a muszkát.”
– Kalapostúl röpülök,
Apó, kalap más helyütt,
Talán megtart az álom,
Helyemet sem találom,
csupán a jó éjszakát,
Jóéjszakám kívánom.

Petőfi meg a barguzini rabőr

Őr vigyáz rám, bestye medve,
Övön alul nem Segesvár
Forma szerint nagy segges-vár,
Hátán puska átalvetve.

Nyanyás farod mivel vaskos,
Nyujtófa ha megsodorja,
Menten levegőért kapkod,
Hasból dürmög öbös torka.

„Áron Gábor álgyújával
Ragyás Bem ha farba lőne,
Lángra kapna zerge-szőrös
Köpönyömnek alja bőre.

Szkazalj keskeny Vengríj halott,
Te vagy! – ámbár vizem iszod,
Bürógazni körmöd alatt
Feketéllik penna-szutyok.

Hujlósagyos a Szabadság,
cudar gyegyik pofázása,
Maga… tudod Alexandrás,
Hóból a Cár hadállása.

Te nem ijedsz moszkul poszttól,
Farkas huú-tól se kussadsz,
leszel kosztos asztalostúl
vendége… ö… prefektusnak.

Kártya-osztás Kossu Thlajos
Átkos neve – már gyanítod –
Ha kimondod idegbajos
Az Úr-asztal ráborítod!

Vijjogsz, él Venger Szabadság!
A rabőrök szurony-kése
Ottománcsíj vodka-vakság,
Fölfútt gebék szellentése.

Posztot megvetsz, de sajnálod,
Fagytúl kékül bütykös ujja,
Haldokolj ha Segesváron,
Pradaty ruku! Ne láss újra!

Nyekgye csontod föllelhetni?
Halhatsz Windisgrác-fasírton,
nem kell állni, csak fekünni,
– Poétás Neved a Sírod.”

GÖMÖRI GYÖRGY

Alekszandr Petrovics sóhaja Barguzinból

Mit nekem, te zord Szibériának
Fenyvesekkel ékesített tája!
Sokkal inkább unlak, mint csodállak,
S képzetem a síkvidéket járja.

Itt vagyok honn, kies Barguzinban,
Ahová ritkán jár a madár is,
S hogyha néha látogató jönne,
Tudom, csinovnyik az, nem továris.

Szép vagy sztyeppe, legalább nekem szép,
Vad kozákok nyargalásznak rajtad,
Szél zúg, messzi földről, volt hazámból –
Betyár szél, te könnyeket fakasztasz!

Cári önkény fogvatart, s a börtön
Barguzinnál rosszabb nem lehet már –
Mért senyvedek cudar muszka földön?
A kegyelem sohasem talál rám?

De a halál, ha egyszer eljön értem,
S reménylem, nem kell sokáig várnom,
Tetemimet vigyétek majd vissza
Oda, ahol hagytam kedves párom!

De ha hűtlen lett volna énhozzám,
S mást vallana most hites urának,
Temessetek csak el itt a sztyeppén
S ezt írjátok egyszerű fejfámra:

„Valamikor úgy nevezték: Sándor.
Valamikor verse lázban égett,
A költő – ottmaradt Segesváron.
Néhány évet élt még – mint kisértet”.

BARANYI FERENC

Barguzinban, 1899 Szilveszterén

Megértem hát a századfordulót.
Hetvenhét év nehezül vállaimra
és lassan már szívemig ér a hó.
Otthon is hó takarja most a pusztát,
mégis, melegség önti el a lelkem,
ha ama másik hóra gondolok.

Egy újonnan jött száműzött mesélte,
hogy nemzetem – több mint húsz éve ennek –
kiegyezett volt hóhéraival.
S helyet foglal a jognak asztalánál
mindenki már (a jogfosztókat is
beleértve, sőt, ők ülnek a díszes
asztalfőn, és a bőség kosarából
egymást kínálgatják szívélyesen,
az asztalvégre szorultaknak egy
fügét se lökve – legföljebb mutatva).

Béke van ott. Ki gondol már azokra,
akik rézágyúkat virágoztak fel
a karikára hulló langy esőben?
És rájuk, akiket összetiporni
tudtak csupán a fúvó paripák,
de megfutamítani? Azt soha!
Ki gondol rájuk? Lelkifurdalásból
emlegetik csak őket ünnepi
szónoklatok hazug hevületében,
s a volt hóhér csak mosolyog ezen –
szájon át megy a gőz ki a fejekből.

Értük virrasztok, s – bár az itteni
naptár szerint Szilveszter még odébb van –
az új évszázadot én most köszöntöm,

egyszerre messzi honfitársaimmal,
akik – noha versem buzgón szavalják –
mind elfeledték, hogy kikért s miért
vetődtem a fehéregyházi síkra.

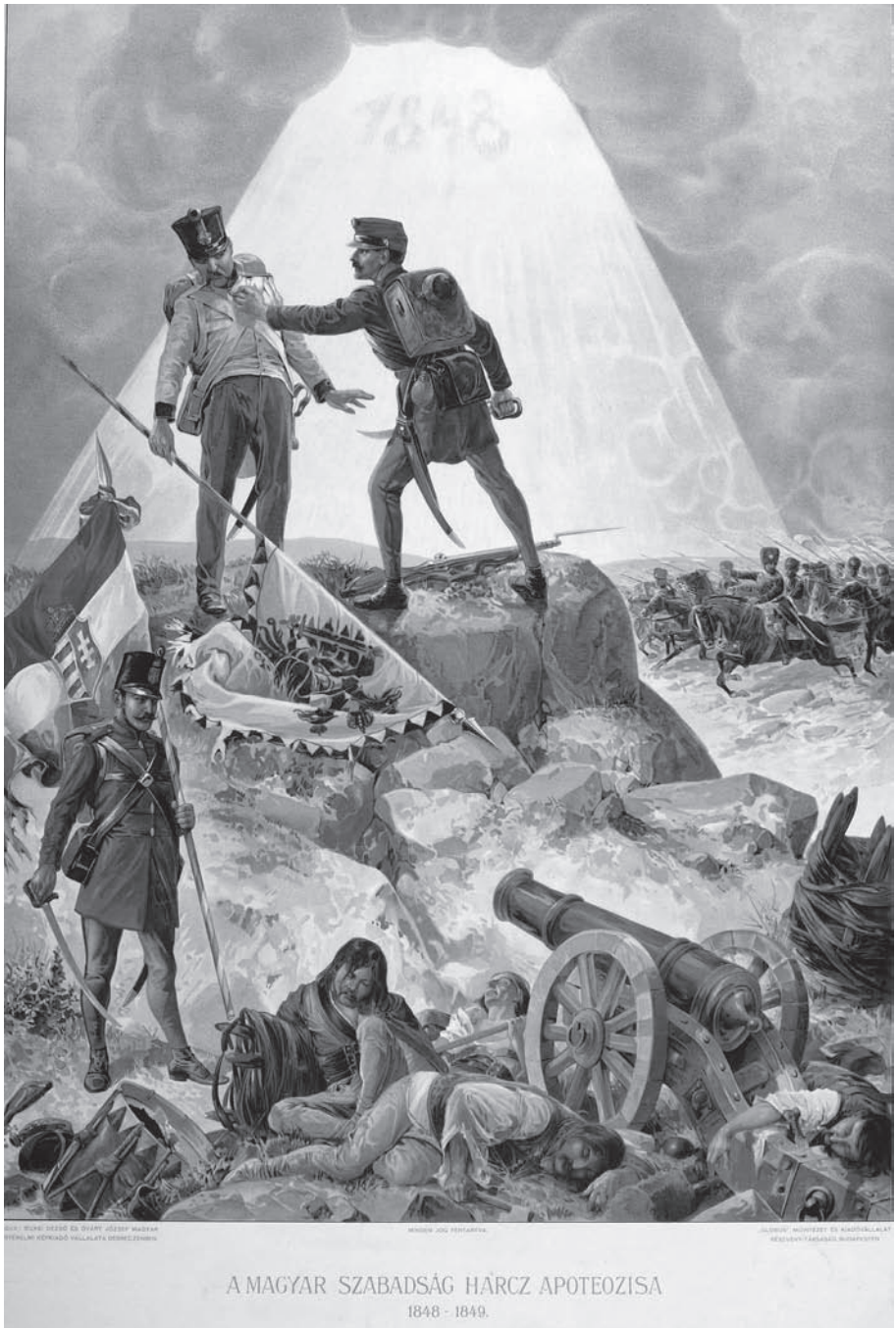

GYÁRFÁS ENDRE

Petőfi Sándor:

Barguzinból

A vándorút oly hosszú, hosszú volt,
S hány hómezőn, hány pusztaságon át!
Kilencszer telt ki s aszott el a hold,
Míg elérhettem e silány tanyát.
Oh, hányszor sújtott rám a gaz pribék,
Hány barázdát vont szíja hátamon,
Hány csontom törte! … Mégse' volt elég,
Hogy elfeledjem hazám, otthonom.

Éjente farkasfalka jár körül,
Jószágot, gazdát szíven szúr a hang.
A képzelet hiába menekül,
A fagy lebírja a boldogtalant.
Emlékeim felőrlik vad regék,
Burját igék pattognak ajkamon,
Agyam sötétül… Nem, ez nem elég,
Hogy elfeledjem hazám, otthonom.

A zugolyban sipít a szamovár,
Ibrikbe csorgó teám ízletes,
Tatár szemű menyecském karja vár,
Alázatos mosollyal hív: szeress!
Aztán az álom jő, tündéri kép,
Hogy földerítse felhős homlokom…
Ám földöntúli kéj se' lesz elég,
Hogy elfeledjem hazám, otthonom.

VERESS MIKLÓS

Alexander Petjoffi:

Zsgyi Menja, Júlija

Konstantinovi Mihajlovics Simon
háborús verséből fordította
Petrovics Sándor barguzini száműzött

Szerelem, sztrasni szerelem,
szvabódva-szabadság!
Te, ocsikám, te csornijem
vagy sötétlő rabság!

Bilbimennye ankangelom!
Kancsukáktól ójjon!
Zsgyi menja, míg túl rácsokon
szizsu za resjótkoj.

Szantpetyerburgizban – tamú:
volt egy puskinsándor;
szuprugája arcán boru:
levisztrélte párbaj!

Sztozseúmer! A sztyeppen át
vad vótyerek járnak.
Naziválják mint Jelenát
itten Juliámat!

Varít, kurít, mint egy orosz,
vodkózni se szégyell;
csak gyöngít a tuberkalóz,
mikor fölém térgyel.

Ljubit mennye – goszpogy, segíts –,
pólna szerelemmel:
zsivótjában új Petrovics.
Fiam: Alexander.

DIENES ESZTER

Júliának

Oh, Júliám! Mostanra már halvány asszonyom!
Rabságom fagyott erdeiből hozzád imádkozom.
Élsz-e még? Élek-e még zúzmarás erdők,
nyírfák, tigrisek, fagyhalál között?
Mind, ami szívemben volt, messze költözött.

Dalos kicsiny pacsirtám, asszony-feleségem,
magányos csillag dermedt életem egén –
emléked a Hold, sorsom éjjelén.

Megteszem

Kötőféken táncoló népem, nemzetem!
Nem tudom, mit kén tennem, de megteszem!

LADIK KATALIN

Drága húgom!

Nagyon örülök, hogy végre jó híreket olvashattam tőled várva-várt, ám szűkszavú leveledben. Ami Ivanics doktort illeti, reméltem, hogy jó kezekbe kerül a mi titokzatos betegünk, aki, miként magad is meggyőződhettél róla, még mindig rászorul a hozzáértő gondoskodásra. Megvallom, ez alatt a két hét alatt, amíg a dadussal ápoltuk, meglehetősen jelentős változás következett be eseménytelen életemben. Már az a körülmény, ahogyan rátaláltunk, és az erőfeszítés, hogy titokban tartsuk ittlétét, de elsősorban az a különös, felforrósodott légkör, amelyet személye sugárzott, sok új, vagy már régen elhantolt gondolatot és ábrándot hívott bennem életre. De erről már gyóntam neked előző levelemben.

Drága Fjodorom, Isten nyugosztalja, minden bizonnyal ugyanígy cselekedett volna a helyemben: megmentette volna ezt az embert a biztos haláltól – még ha ez az ember, mint utóbb kiderült, idegen, és a nyelvünket sem érti.

Nincs szándékomban újra felidézni azt a reggelt, amikor rátaláltunk, hiszen erről is már részletesen beszámoltam neked, de még most is magam előtt látom, midőn napok múltán feleszmélt és megpillantottam sápadt arcán azt a titokzatos, szenvedélyes láztól csillogó szempárt, mellyel szavak nélkül is megértette, hogy itt, nálunk a birtokon biztonságban van és gondját viseljük.

Remélem, nem bántalak meg, drága húgom, ha a tőled kapott Edgar Allan Poe-kötetet neki ajándékozom, mert azok a versek és írások meglehetősen felcsigázták érdeklődését, amikor betegágyában feküdt, én meg felolvastam neki. Ezenkívül arra is megkérlek, hogy a mellékelt könyvbe csúsztatott levelemet felbontatlanul add át neki. Nem hinném, hogy a levélben levő kései „zsengéim” méltóak arra, hogy a nálamnál sokkal műveltebb és tehetségesebb szeretett húgom kritikus szeme elé kerüljenek. Titkolódzásom mentségéül szolgáljon az, hogy botladozó soraimat angol nyelven írtam, továbbá, hogy a tőled kapott könyvek hatására fogalmazódtak meg azok a gondolatok, de mégis Alekszandr Petrovics távozása után éreztem ellenállhatatlan kényszert, hogy papírra vessem őket…

Immár mifelénk lassan enyhül a zord időjárás. Megvallom, leánykorom óta először várom azzal a bizsergető nyugtalansággal a tavaszt… És ma reggel felfedeztem néhány ősz hajszálat.

Drága húgom! Ne küldj több könyvet. Félek tőlük.

Szerető nővéred

Alekszandr Petrovicsnak saját kezébe (részletek a levélből):

…egyetlen testté, akiben elszépülök, egyetlen árnyékká, akiben minden megtörténik és árad megszakítatlanul, örök mormolással, ahol nincs sötét, hogy sötétebb legyek. Lobogó, forró vízben alkony! Süllyednek csontjaim a húsban, ahonnét elkívánkozom. El a szédülésből a fénybe, a tavi költészet öleléséből a vágy kemény ezüstjét megülni, hahó! Lobogó, forró alkonyatban szárnyalni, az ég tükrén átzuhanni!

…továbbá, hogy felvidítsam magamat, arról a bizonyos bolháról írtam egy pajkos strófát, amelyet Maga csempészett akaratán kívül a ciha redőibe, hogy szúrásaival Magára emlékeztessen:

A bolha

Vagy két hete csipked a huncut kis féreg,
és véremet szívja az éj közepén.
Ön érzi-e néha e csiklandós mérget,
mely kis piros pöttyöt hagy csókja helyén.

Drága húgom!

Mért nem válaszolsz leveleimre? Kétségbeesetten kérlek, adj magadról életjelet, és nem utolsó sorban Alekszandr Petrovicsról, akiről, bármekkora kockázattal is jár számodra, tudom, hogy önfeláldozóan gondoskodol. Kérlek, ne hagyj tovább vergődnöm kétségeim és rossz előérzeteim szorításában, hanem írj legalább két sort.

Aggódó nővéred

Egyetlen nővérem!

Mostanra még a szokásosnál is rövidebbek lesznek soraim, jóllehet, jó hangulatú és élcelődő levelet volt szándékomban írni. Ám két fölöttébb megrázó esemény megbénította lelkemet és kezemet az írásban: Alekszandr Petrovics nyomtalanul eltűnt! Közvetlenül ez után jutott el hozzám kedves íróm, Edgar Allan Poe-nak halálhíre. Most nem tudok bővebben írni magamról és azokról az eseményekről sem, melyeknek forgatagában mostanság élek. Vigyázz magadra!

Szerető húgod

AMBRUS JUDIT

Oroszországi levelek

1. Levél

Barguzin, május 9. 1881.

Édes néném, levelet írok neked, azon egyszerű okból, mert hiú férfiúi magányom megoszthatását pusztán ebben reményelhetem. Nem panaszkodom, hisz tudom, hogy minden elviselhetőt még elviselek, rettenetes testi fájdalmaim a tavasz közeledtével enyhülni látszanak, azon a nevezetes napon szerzett gerincbántalmam végződhetett volna rosszabbul is, s én mégis élek. Idénre vén zászlótartó lettem, ahogy atyámat neveztem, mikoron ötvennyolc éves lett, s a hazáért lobogott zászlaja. Haza?, haza ott van, hol a Bajkál-tó van, hol hal van, hol étel van, ahol nőm enyhítette lázamat, ahol két leánygyermekem felcseperedett, akik épp csak említeni hallották Zoltán bátyjuk nevét, vajon látom-e őt még valaha?, nem, tudom, hogy nem, lobogójuk leszek, forradalmáruk leszek, kívánják, jönne el az én országom, de egyetlen fiú gyermekemet láthatni, óh, azt soha.

2. Levél

Barguzin, május 13. 1881.

Édes néném, írok, s termetes testi és lelki fájdalmaimtól ízekre szaggatva nyöszörgök, bár tudom, bizony papoltam, hogy ne fogjon senki könnyelműen a húrok pengetésihez, s hittem, nagy munkát vállal az magára, ki kezébe lantot vesz, s szóltam, ha nem tud mást, mint eldalolni saját fájdalmát, s örömét, nincs rá szüksége a világnak, azért a szent fát félretegye. Rettenetes becsvágy, a fiatalság pimasz, pökhendi pátosza, a hívő cserfes pátosza, azé, aki még nem ismerte az igen és a nem mellett a folyton ott leselkedő talánt, akit a megadások még nem intettek könyörületességre, aki csak a szerelem szabálytalan szívverését ismerte, aki még sose könyörgött a virrasztástól ment éjszakáért, aki csak sebesen pergő élete lecsupaszított igazságait ismerte, akinek mindenre volt egy kímé-

letlen igazsága és nem keresett irgalmat, mert nem volt miértje rá. Mert sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak…

Ha találkozni vágynék azzal a fiatalemberrel, tán szembeköpne, tán irtóztató kérdéseivel a földbe döngölne, de nem akarom ezt a találkozást, s akit én házamba be nem bocsátok, annak álombeli szellemalakja se kísértsen, se este, se reggel, se délutáni elbólintásom közepette!

3. Levél

Barguzin, május 14. 1881.

Édes néném, ma nem bánt se zaj, se némaság. Ma szeretem szabálytalanságom szépségeit, ma nem bánt, hogy köröttem nem beszéli senkise nyelvemet. A férfikor tele ma nem faggyal teli, a bágyatag nap ma reményeket hint szét. Többet nem mondhatok, mond majd a jövő, ha hallgatásra nem inti a meg-nem-történtség fojtó szomorúsága. Ma talán azt se bánnám, ha szeretőm franciául gyalázná az alföldi rónát és a túróscsusza zamatát. Mit nem beszélek? Mint az a régi-régi férfi… Akit talán már el is felejtettek, hiszen ilyen a világ, csak azért emeli az embert hírre, hogy legyen kit elfelednie. S a magyar különösen szeret felejteni… Azért nem fog az ő emléke sem fennmaradni.

No de nem mondok én ilyet, mert ugyan más hazában élek, de a gondolatnak már a híre is elröppenhet, s bár kezemmel szerzem kenyerem, de azért a nyakamat sem szeretem kevésbé, mint halászattól meggémberedett kezeimet.

Mily egyszerű a tundra és mégis mily fönséges! de lehet-e fönséges, ami nem egyszerű?

Szomszédom, Vova azt mondotta, mily boldog lehetett mellettem minden asszony, ha csak félannyira is sikerült szeretnem, mint a tundrát. Lehetett? S tán már nem lehetne?

4. Levél

Barguzin, május 15. 1881.

Édes néném, az álmok nem hazudnak, s mivel e naplójegyzetet kiadni nem kívánom, s ha kívánnám is, ki érti e halszagú rokonságtól terhes nyelvet (pedig mely nyelv merne?), hát mért hallgatnám

el, mitől ragyogott újra fel a nap a Bajkál-tó felett, mitől lett drága asszonyom halála, s leányaim Moszkvába távozta óta újra ajándék a nap nekem. Mert ha csak levélben is, ha csak írásban is, de megismertem a világ legdicsőbb asszonyát. Talán minden szerelemes ezt tartja szíve választottjáról, de akárki merné ezt előttem állítani a magáéról, azt mondanám neki szembe: hazudsz, akkorát, mint Falstaff!... Édes néném, leírnám őt neked, de a Bajkál-tó fölött fölszökkenő nap közepébe kéne mártani tollamat. hogy egész fényében és forróságában leírhassam lelkét!

Csak két strófát idézek leveléből, édes néném, hallgass ide!

Te vagy az én keblemnek
Mennyországa kincsem,
Rajtad kívül szerelmemnek
Más világa nincsen

Meg még ezt:

Te okozod, hogy gyönyörrel
Kél ajkamon ének,
Gondolatom virágokká
Szerelmedből nőnek.

Hát nem gyönyörű sorok, drága néném, s ha ez a kincs, e drága nő az enyém volna?

5. Levél

Barguzin, május 25. 1881.

Az események, mint tüzes patkójú paripák nyargalnak át rajtam; lelkem ég és vérzik, mint akit száz gyilokkal döfnek át, s aztán a tűzokádó torkába vetik. Élet-halál harcát küzdöm jövendő boldogságomért.

Teréz, óh, Teréz, hát tényleg lehetséges, hogy megteszed? Hogy megszöksz, mint egy ifjú szűz, kit máskülönben atyja tespedő, boldogtalan házasságra kényszerítene?

Hisz már Te sem vagy gyermek, s mégis új életet kezdenél velem? S a húsz év, mely közöttünk tátong, vajon van-e oly mélységesen mély, mint az emlékezet kútja? Vagy azért a szakadék, hogy átugorjuk, s nem hogy belévessük hívatlan magunkat?

Valóban, vén zászlótartó volnék, mint írtam egykoron most velem egyidős atyámról? Vagy át lehet szökkenni a kor küszöbén, s egy elszánt ugrással levetni testi és lelki kínokat?

Néném, úgy hiszem, nem kenyerem az öregség, egyre szűkülő folyosón menetelni a halálba, mint töltés a kolbászba…

Nem! Inkább ágyban, Teréz csókjai közt halni meg, s aztán vigyék ki holttestemet messze, messze a világ zajától, a tundra közepén temessenek el, hol sírhalmam, bármily alacsony lenne is, a legkecsesebb domb lesz a végtelen láthatáron, mert az ott még mindig epedő test a szerelem világszabadságának enyelgésébe holt bele.

6. Levél

Barguzin, május 26. 1881.

Édes néném, ha a napokban meghalnék, add tudtára a világnak, hogy a szerelem kétségbeesett várakozása ölt meg!

Le se merem írni, amit képzelet fel nem ér, hogy Terézt minden bizonnyal látni fogom, oh, szívem csalogánya, oh, érzelmek ezer öröme!

A terv oly titkos, hogy itt sem ejtek szót róla, de meg fog történni, érzem, mint csónak a habot, mint hal a tó ölelését, mint szívem aranykoronáját.

Oh, e tündéri asszony, ő aztán igazán tudja, hogy én nem olyan vagyok, amilyennek a világ látni akar, s ő mégis engemet választott. Oh, e leányban Isten lakik, ki belát az ember kebelébe, ki látja a tenger iszapos felszíne alatt mélyen a tiszta gyöngyöket. Áldott legyen az ő neve, amily áldott vagyok én őáltala!

Isten (s más segítők, Móric barátom, ki végül mégis igaz barátnak bizonyult) segedelmével szeptemberben már itt e drága lény.

Édes néném, az öröm úgy járkál keblemben és fejemben, mint a részeg ember a szobájában; hányja-veti a bútorokat, asztalt fordít föl, székeket tör, ablakot ver be, bolond, szilaj fiú az a váratlan öröm. Még fejem óráját: eszemet is majd a földhöz vágta.

7. Levél

Barguzin, június 7. 1881.

Édes néném, szívem, mint őrült cimbalom, s bár tudom, amennyivel erősebb az Isten az embernél, annyival erősebb a szív

az észnél, de mégis hallgatást kell parancsolnom zakatoló szívemre, hogy eszemet meghallgathassam egy dőre, de fontos percre.

Édes, imádott néném, úgy kell hát a dolgot intézni, s bár tudom, hogy szólásra emelkednem nincs mód, csak reményeimet vethetem papírra, csak reményelhetem, hogy Móric lesz oly előrelátó, hisz előtte mégiscsak egy nemzetnek sorsa áll, hogy Teréznek idetávoztát senki, de senki nem tudja meg.

S ha megtudja is a nemzet, ha lesz akár egy kazánkovács, aki reám bukkan, csak egy meg ne tudja, egy, aki a legnemesb előttem, elsőszülött fiam keresztapja, Jankó.

Vajon fiam, s két leányom után születhet-e még egy fiam? Vén zászlótartó, atyai örömöktől tart… Vagy vágyik reá? Egy biztos, ha születhet is, neki keresztapja János, Jánosom nem lehet. Nem szól több vers Arany Lacinak se, aki már hej, de rég nem ülhetne meg az ölemben.

De ülhet-e más fiúcska? Tán kérjem meg Levet keresztapaságra?

8. Levél

Barguzin, június 25. 1881.

Édes néném, ma csak ennyit, úgyis érted:
Ezerszer, Sándor.

9. Levél

Barguzin, július 6. 1881.

Édes néném, ma csodás dolog esett meg velem! Ügyeimet intézni indultam, s csak postakocsim indulása előtt egy óranegyeddel jut eszembe, hogy könyveimből egy darabot se tettem zsebembe. Ördög és pokol, mitévő legyek, hát ott látok olvasni egy híres barguzini könyvmolyt. Kérve-kérem, adná az utamra kölcsön könyvét, helyébe otthonomból vihet hármat is. Beleegyezett a jó orosz, kipkedtünk, kapkodtunk a csere közben, s szemem rá se vetődött a könyvre, vajon milyen olvasmányom lesz? S határtalan egek! Mit kellett látnom? Gőthe Faustja volt a zsebemben. Mit csináljak? Elájuljak vagy elkezdjem oroszul olvasni a Faustot? Tu-

dod néném, és ha nem tudod, hát tudd meg, hogy én Gőthét nem szerettem, ifjúkorom gyűlölt szerzője volt, undorodtam tőle, mint a tejfölös tormától! Ennek az embernek, hittem, gyémánt volt a feje, de a szíve békasó. Előttem pedig minden ember annyit ért, amilyen értékű a szíve. Gőthét a legnagyobb németek egyikének tekintettem, óriásnak, de óriás szobornak, olyannak, akit a jelen mint bálványt áll körül, de a jövendő el fogja dönteni, mint minden bálványt. S tessék, most kezemben a könyv. Gondolhatod néném, hogy ájulás helyett mégis az olvasást választottam, hisz szívemet jelen zaklatott helyzetében mégsem terhelhetem meg egy ájulással. S láss csodát, a szobor életre kelt!, a tejfölös torma pazar fogássá vált kezemben, s csak az rémített el, ha ítéletemet így megszelídítette az ácsorgó idő, vajon nem szelídítette-e meg szerelmemet is?

10. Levél

Barguzin, július 8. 1881.

Édes néném, ez ismét szép napja volt életemnek, nagyon szép. A természettel mulattam, az én legkedvesebb barátommal, kinek semmi titka nincs előttem. S vajon nekem van-e előtte? Vajon tisztán állok-e őelőtte, tettem fel a kérdést magamnak, s közben korábbi gondolataim cikáztak rajta át fejembe. Azt írám egyszer naplómba, hogy az utókor mondhatja rólam, hogy rossz poéta voltam, de azt is fogja mondani, hogy szigorú erkölcsű ember valék, ami egy szóval annyi, mint republikánus, mert a respublikának nem az a fő jelszava, hogy „le a királlyal", hanem „a tiszta erkölcs".

Vajon tiszta erkölccsel élek-e én itt Barguzinban?, vajon tehettem volna másképp?, vajon kardomba kellett volna dőlnöm a nagy esés után, ha már a kard nem dőlt belém?, vajon nem szabadott volna beleszeretnem nőmbe, s nemzeni néki két gyermeket?, vajon a leányaimnak a teljes, a színtiszta igazat kellett volna-e megvallanom?, vajon helyes, hogy beleegyeztem, hogy Moszkvába távozzanak?, s vajon nőm halála után meddig kellett volna tartanom a gyászt?, vajon szabadott-e Terézbe beleszeretnem, vajon szabad-e magamhoz láncolnom?, vajon szabad-e ily csalást követtetnem el vele, vajon szabadott-e hű barátomat, Jókait mindebbe belevonnom, vajon mindez szabadott-e?

S midőn mindezeken merengtem egy hűs fa tövében, s órákig elhallgattam, mint zizegnek lombjai, mint suttognak fülembe tündérregéket, egyszerre arra a belátásra jutottam; ne mondja rólam

az utókor azt, hogy rossz poéta voltam, s akkor majd nem kell mentegetnie erkölcseimért.

11. Levél

Barguzin, július 9. 1881.

Édes néném, úgy össze vagyok kuszálva ezernyi gondolattal, hogy mára csak egy verssor jut eszembe helyzetemről, tudom, hogy nincs sok értelme verset skribálnom oroszul, magyarul meg a leányaim is alig értenek, de ezer érzéssel érzem, hogy meg fogják ezt írni minekünk akárhogy, valahogy, magyarul:

Szólt és fölkele Jónás, hogy szaladna,
de nem hová a Mennybéli akarta,
mivel rühellé a prófétaságot,
félt a várostól, sivatagba vágyott,
ahol magány és békesség övezze,
semhogy a feddett népség megkövezze.

Mára csak ennyi, drága néném, közeledik az éjfél, karján hozza gyermekét, az álmot, s ez felém nyújtja kezét, hogy kezemből kivegye a tollat. Jó éjszakát.

12. Levél

Barguzin, július 11. 1881.

Édes néném, újra olvasom várva-várt Terézem verseit, s megént azon kapom magam, minő csodája az a teremtésnek, hogy Terézt a jelen sallangja, puffogó dagálya meg nem érinté. Különös, hogy ma a legtöbb költőre igaz (kiknek műveit Móricom, s a „sors egyéb kegyei" folytán kezembe vehetek), hogy verseiket mily irtóztató díszbe öltöztetik.

Mintha valami szép fiatal leány kacér nagyanyjának csipkés, pántlikás, bokrétás és tudja a jóisten micsodás kalapját tenné föl.

Föl nem érem ésszel, hogy vannak a nem-mindennapi emberek közt is olyanok, kik nem tudják vagy nem hiszik, hogy az egyszerűség az első és mindenekfölötti szabály, hogy akiben egyszerűség nincs, abban semmi nincs.

13. Levél

Barguzin, július 12. 1881.

Édes kedves Terézem, imádott szép... – no látod, édes néném, neked akarok írni, s őt szólítom meg, drága néném, ne vedd zokon e figyelmetlenséget. Nem tehetek róla, bizony isten, nem. Mindig eszemben van, és mindig ő van eszemben. Megvallom, nem is igen törekszem rajta, hogy kiverjem a fejemből, csak mikor rám tör a félsz, hogy nem való ez már nekem, hogy a végén majd csak vénülő kezemmel, sőt, netán csak vénülő szememmel..., de kikergetem e szörnyű víziókat, s újra hinni kezdek, s újra csak ő jár a fejemben. Úgy vagyok, mint aki a napba néz, aztán akárhová tekint, vagy ha behunyja is szemét, mindig a napot látja csak.

Ah, kivált most, hogy tudom, közeledik felém, éjjel-nappal eszemben van e drága szent kép, hol ilyennek képzelem el, hol olyannak, s ha elgondolom, hogy nemsokára látni fogom őt, olyat dobban a szívem, hogy magam is szinte megijedek tőle. Oh, szív, bírni fogod-e ez édes terhet?

14. Levél

Barguzin, július 17. 1881.

Édes néném, sajkám kétségbeesés és remény habjai közt hányódik. Én is hánykolódom párnámon, szememre nem jő édes álom.

Nyugalmat kéne erőltetnem magamra, de nem megy. Erről én nem tehetek, születésemkor a sors az őszinteséget bölcsőmbe tette pólyának, s én elviszem magammal a koporsóba szemfedőnek. De jelen pillanatban egyáltalán nem vágyom koporsóba, vágyom inkább Teréz ölelő karjaiba.

A képmutatás könnyű mesterség, minden bitang ért hozzá; de nyíltan, őszintén, a lélek mélyéből szólni csak a nemesebb szívek tudnak és mernek.

De én kimondom bátran: Vágyom és félem Terézt.

15. Levél

Barguzin, szeptember 15. 1881.

Hát, édes néném, megjött Teréz, itt van Rajka Teréz, az otthoniak számára újra meghalt egy poéta (egyéb adatokat róla úgy

hiszem majd legközelébb 1999-ben, a Magyar Nőköltők kötetből, az Unikornis Kiadó gondozásában), s a barguziniak ismét találkozhatnak eggyel, kinek neve nekik semmit sem mond… De mond helyette nekem! Ezer képben képzeltem magam elé őt, de természetesen a való egészen mást mutatott. Képtelen vagyok beszámolni róla, de bezzeg képes az első éjszakánkról! Egy medve tévedt be a házba, a szomszéd szelídített Balu nevű medvéje, s az istennek sem lehetett távozóra bírni! Hát sok nehézségre gondoltam, mikor az első éjszaka képe derengett elém, de erre nem. Ám Teréz csak mosolygott a történteken, míg én mérgesen próbáltam terelgetni medvénk.

Megvallom, most is oly édesen, oly forrón vágyom Terézt, mint vágytam rá, mikor még nem volt itt, pedig már egy hét múlva két hete lesz, hogy megérkezett.

18. Levél

Barguzin, október 14. 1881.

Édes néném, most valljam be, maholnap tán bölcső jön a házba? Írjak Levnek? Avassam be? Nem, még korai volna, s különben is előbb lefordítom Teréz verseit oroszra.

Biztos tetszik majd neki. S majd másoknak is.

Bár tudom, némelyek a tavaszban, sőt, még az én verseimben sem találnak költészetet, mások pedig találnak a száraz kóróban, sőt még a kritikusokban is.

Biztosra veszem, Terézzel a boldogságunk sírig fog tartani. Bár így éreztem ezt tán Júliával, s Másával is?

Oh egek, mi nem jut az eszembe! Nem, a sors nem nyit nekem újabb tért, be kell látnom, nincs új csata, új élet, új ütközet, most megnyugvás jön, meleg béke és szeretet.

19. Levél

Barguzin, október 21. 1881.

Bem tábornokkal álmodtam, ez vajon jelent-e valamit? A poronty most már egészen biztosan bejelentette magát. Kezdek újra fickósodni, megint csatába vágyom.

20. Levél

Barguzin, november 11. 1881.

Édes néném, imádom Terézemet, s érette akár vándormadárból házimadárrá is lennék. A poronty rendesen érzi magát, bár még külső jele nem mutatkozik. Születésekor tán Terézzel is Tacitusról fogunk beszélgetni, mint tettük ezt Zoltánom jöttekor. Fordítgatom Terézem verseit, s a keresztapai felkéréssel egyetemben nemsokára továbbítom Levnek. De hogyan is lehet egy embernek éneke oly kétféle? Megvallom, kapva kaptam egy hírt, mely oly megrázólag hatott reám. A Vadnyugaton lefogták Billyt, a „kölyköt", az igazság zord bajnokát, ki szabadságért szerelmét, szerelméért pedig életét áldozta. Erősen gondolkodóba estem, vajon, most hogy hűlt a helye, s oly betöltetlen, a sors nem oda szánt-e éngem? Isten megáldjon édes néném, akárhol talál is majd később jó vagy rossz sorom, soraimmal újra hűen megkereslek, legyek bár Sándor, Alekszandr vagy akár Sandy.

JENEI GYULA

(már megszoktam magam...)

már megszoktam magam a tajgai tájban,
hisz rokonok itt is az összes emberek,
messze futhat, mint otthon a tekintet,
csak ne lennének ily rettenetes telek.

izzik a kályha most, a szoba jó meleg,
elébb tett a tűzre itteni asszonyom,
de hajnalra – befagy a lavórban a víz –,
csipásan didereg szemében nyomorom.

nem karddal és vérrel, gyenge lámpafényben
rovom egymás alá a sűrű sorokat,
errefelé kevés a papír és madár,
csak a távolság és a magány noszogat;

s az emlékek, amik folyvást hazahúznak:
álmaimban mindig csak otthon ébredek,
lelkem, mint délibáb, tündér puszták felett
lebeg, s e gyönyörtől szívem tán megreped.

(beszéltem ezt-azt...)

beszéltem ezt-azt
borokról hűségről
de a verseimnél
én józanabb vagyok
a nyomor nem erény
s alkalom hívja
a csintalan pillanatot
errefelé sem más az élet
a szabadság itt is illúzió
ugyanúgy szeretnek
és ugyanúgy ölnek
az asszony itt is lágy és jó
esténként azért
mikor elalszom
Júliámról álmodom
és mindig magyarul
bár a szlávorosz szó is
szívemig fáj
magyarul mondom
alkonyul anyám
szerelem tél hó
magyar világ szabadság

BALLA D. KÁROLY

Barguzini nagy erdőbe...

Ne válasszunk magunknak Petőfit?

Barguzini nagy erdőbe
Voltam éppen elmenőben,
Szedtem lábam egyre-másra,
Midőn utánam szólt Mása.

Mondá: elébb a postára
Mennék végre valahára,
Onnan izent jó apósom:
Pofa borral még adósom.

Ó, szívem, te, balga, dőre,
Erdők-mezők hő vadőre,
Menj most el a jó öreghez,
Ha már borral így kedvez.

Ottan vártak vigalommal,
Lelkem szökkent vélük lombba,
csal amidőn kedvem leltem –
Kérésükre megfeleltem.

Elmeséltem hosszan, sírva:
Eltemettek tömegsírba
Messzi földön engemet már,
Juliskám is vissza nem vár.

Erre vetül néha vándor,
Tőle hallok volt hazáról,
Levél is ha néha érkez –
Lelket borít, kutat mérgez.

Mondá erre jó apósom,
Ki már borral nem adósom,
Most is jött egy friss kóperta,
Tán csak nem egy magyar erta?

Magyar bizony, magyar lehet,
Rokon így lelt meg engemet,
Megcímezte kedves kuzin:
Utolsó posta, Barguzin.

Rejté keblem a levelet,
Hazafelé így megyek,
Olvasom majd pipa mellett,
Mása lássa: bánt engemet:

Itthon aztán ingem megül
Elévettem rezzentlenül,
Rá is kérdez szívem párja:
Megint levél, múltak átka?

Levél, levél, rokon erta,
Bomlik fel a friss kóperta,
Bomlik véle emlékezet,
Sír a költő, emlékezget.

Hajtom fejem asszonyölbe,
Kezem rándul lángökölbe,
Égő pipám füstje mellett
Áztat könnyűm honlevelet.

Azt írja a drága kuzin,
Mi messze van ott Barguzin,
Jönni mégis lenne kedve,
Rokonvállat veregetne.

Jöjj el, rokon, lóhalálban,
Itten várlak bús halálban,
Marék földet hozz magaddal,
Abba temet majd egy angyal.

Angyal neve legyen Mása,
Júliámnak messzi mása,
Legyek itten eltemetve
Muszka földön – magyar földbe.

Verseim' és minden titkom'
Nője be a bazsalikom –
Koporsóba legyen zárva
Szibériák legendája!

És ha egyszer felfeszítik
Késő korok jó vitézi,
Hamvaimra imát mondva
Szálljanak a sírhalomba.

Döntsék el, hogy melyik tetem
Lehetne a porhüvelyem.
Ezrek vannak hantok alatt –
itt az idő, válasszanak!

BEM HONVÉD-ALTÁBORNAGY DIADALA.
[1849. april havában.]
A „Hazánk s Külföld" 1870. évi mümelléklete

BOZSIK PÉTER

Alekszandr Pjotr Petrovics:

Végnapló

1.

A füst árnyékát
figyelem a falon. Múlt
időbe rakom
magam. Pipázok. Számban
csak füstölgő pipám van.

2.

Bérgyilkos oson.
A gyöp bársonyán harmat
csillog. Lépteim
nyomán vörös fűszálak
emelkednek az ég felé.

3.

Könnyekben megtört
sugara a napnak; fénylő
szivárvány álmom:
egy dzsidás döfi át az
ifjú költők mellkasát.

4.

A sztyeppén síri
csönd: nehéz a világod.
Könnyű kis kezed
megfogom. Halottaim
elfödik szemfödéllel.

5.

Szókratésszel vagy
gyilkosával kerülök
egy helyre? Tudni
nem lehet. (Az ápoló
titokban metilt adott.)

6.

Akácfa alá
ássa meg a síromat! –
végrendelkeztem
ápolómnak. (Sohasem
bírtam az alkoholt.)

7.

Látásom gyöngül.
…mintha boszorkány üstje
fölött a gőz… Éj
van fejemben. Szívetekhez
nyomom jeges szívemet…

Barguzin, 1899. december 31.

TARDY BALÁZS

Alexander Petrovics:

Vodkadal

Feledém, a jó Aranyt, s Júliát,
immár az asszonyom is egy muszka,
fara akár a ködös Ararát,
s nincsen sajnos kezemben a puska!
Grúz az após és örmény a kuzin,
hej, Barguzin, haj, Barguzin!

Mit tehetek ily nagy bánatomban?
Késik a pakszus, és levél se jő,
kotyog a kulacs és szépen, lassan
hazámért kapott sebem is benő.
Egykedvű tatár neszez a budin,
hej, Barguzin, haj, Barguzin!

S habár már ősz üstökömre havaz'
hatvan évem minden üszke s odva,
még büszkén ülök a dácsám előtt
magamba, s vodkámba gabalyodva.
Az oroszlán csak kacag a nyuszin,
hej, Barguzin, haj, Barguzin!

Fagyos éjen, ha a tajga jajgat,
pennám serceg s én emlékezek,
künn néhány muzsik csendben abajgat,
s egy ó jóslatra visszarévedek:
„Dalomat zengi majd morva és ruszin!"
Hej, Barguzin, haj, Barguzin!

CSIKÓS ATTILA

Itt, Barguzinban

Mintha átaludtam volna majd másfélszáz évet.
Közbe' fejemben hímes álmokat szövének
Oly régi, áhított tervek és alkotások,
Melyekben, unokáink, példátok láthatnátok.
Minden percemben, ha a honvágy kínoz,
menekülök ez álomvilághoz.
De alkottunk-e vajh? Nem tudhatom…
Itt, Barguzinban nincsen rá mód, sem alkalom,
Hogy tanulságát vegyem szabad hazámnak,
Hol forradalmárok voltak, s most tán béke van,
De van-e igaz szabadság, mit a rendbe feltalálnak?
Mert szabadság nélkül az öröm is, mint világtalan,
Magának él csak, s tapogatózik sötét falak mentén.
Adná az ég, hogy munkáját bevégezvén,
Szent forradalmam kivívja célját,
S míg félve vagy nyögve Nemzeti dalomat szavalják,
Ne túlélnie kelljen népemnek végre,
Adja az ég, hogy e vers őket szabadságon érje!
Mert lehet, hímes álmaim egy szálig semmivé levének,
Mintha csak átaludtam volna e másfélszáz évet.

GYIMESI LÁSZLÓ

Petőfi Sándor:

Üzenet az újhazába

Trombita harsog, dob pereg,
A sámán hóban hempereg
Előre!

Csatadalt írnék ezeret,
De itt csatázni nem lehet.
Mi végre?

Hiányoznak a bordalok,
Büdös kumisztól nem kapok
Erőre.

Hiába ez az őshaza,
Kívánkozom erőst haza
Belőle.

Csontvázam majdan visszajár!
(Fontosbat is megírtam már
Előre!)

Hírem, ha nem lenne hamis
Bizony a fejem lágya is
Benőne!

Petőfi Sándor:

Mit nem mond ez a muszka

Hirdetteti Cár Atyuska,
Aki burját, az mind muszka.
Hirdetteti muszka nyelven,
Amit értnek itten – ketten.

A többiek bólongatnak,
A futárnak tejet adnak,
S fogadom, hogy meg se tudják,
Hogy a mai naptól muszkák.

Én sem maradhatok magyar! –
Villan rám a kozák agyar.
Követem a hősök útját,
Én leszek az egy szem burját!

HERMANN RÓBERT

Piruló arccal és vörös zászlókkal...

Miután Sanyi bácsinak valahogy sikerült átcsúsznia a versaillesiak gyűrűjén, s ott állt Párizs határán, visszanézett a városra, a füstölgő romokra, a barikádok fölött lebegő vörös és kék-fehér-piros zászlókra, majd lemondóan legyintett. A harci zaj egyre halkult, csak időnként lehetett hallani egy-egy sortüzet, amely azonban inkább kivégzést, mint fegyveres küzdelmet jelenthetett. Sanyi bácsi kinyitotta tarisznyáját, kivette belőle azt az elefántsült-darabot, amit még az állatkert felszámolásánál sikerült szereznie, s elkezdte rágcsálni a meglehetősen kemény húst. Aztán újra belenyúlt iszákjába, s kivette belőle „egyetlen kincsét", a Manifestum első kiadásának rongyosra olvasott példányát, amit egy halott kommünár mellett talált, s apró betűkkel kezdte írni a margóra a szöveg fordítását: „Kísértet járja be Európát..."

*

Amikor a cári csapatok az utolsó moszkvai barikádot is rommá lőtték a védőket pedig megölték vagy elfogták, s a jól végzett munka után elmasíroztak, Sanyi bácsi, akit egy ágyúlövedék szele kábított el, magához tért, zúgó fejjel felállt, leporolta ruháját, majd néhány utcával odébb keresett egy kávéházat. Egy üveg magyar bort rendelt, majd odaintette a cigányt, a fülébe súgott valamit, aztán a cigánnyal együtt rázendített valami idegen nyelven egy furcsa, pattogó ritmusú nótára: „Híres Komárom be van véve / Klapka György a fővezére..." Egy őszes hajú, nyugalmazott cári tiszt, akinek mellét több kitüntetés ékesítette, felfigyelt a dallamra, odaállt Sanyi bácsi elé, biccentett, és leült. Megvárta, míg Sanyi bácsi befejezi az éneklést, majd néhány szót váltott vele. A következő dalt már együtt énekelték: „Esik eső karikára..."

*

A győztes roham után egy fehér hajú bácsika csoszogott keresztül a Palota téren. Bement a kapun, s emeletről emeletre végigjárta az épületet; úgy tűnt, mintha valamit keresne. Az egyik teremben megállt I. Miklós cár arcképe előtt, s kiköpött, aztán továbbindult. Nemsokára jobb vállán néhány kopott, piros-fehér-zöld farkasfogakkal szegélyezett zászlóval, bal vállán egy vörös lobogóval ballagott lefelé a széles lépcsőkön. Az őrök, akik szigorú parancsot kaptak, ne engedjenek elvinni semmit, jótékonyan szemet hunytak a néhány kacat felett, amikor a bácsika kicsoszogott az épületből. Egyikük megkérdezte: „Kudá ti igyos gyéduska?" a bácsi egy pillanatra hátrafordult, s kezét kinyújtva, elfúló hangon válaszolt: „Dalekó. Va Vengriju!" „Igyí sz bogom!" kiáltotta az őr. A bácsi visszakiáltott valamit, majd intett, és elindult. Az egyre erősödő hóesés lassan elfedte az őrök szeme elől az apókát, de még sokáig hallani vélték, az erős szél zúgásán át is, ahogy valami furcsa, idegen nyelven énekel: „Lenin elvtárs azt üzente..."

DEBRECZENY GYÖRGY

elmegyek régi kardomért

márciusban múzeumi lépcsőkön ácsorogni
veszedelmes lehet
még meghűl az ember vagy bereked
a nemzet könyvtára s múzeuma
egy épületben odabenn
idekint a vitaminhiányos tömeg
mint csőre töltött löveg
az influenza még közénk lövet
inkább vásárolok egy kokárdát
meg két petárdát
hazafiasan durrogtatok a járdán
és elmegyek régi kardomért
a rozsdás szöghöz
szívemben a haza
a nemzeti bibliográfia

öreg vagyok én már lépcsőt mászni
velem nagyon vigyázz
kis kokárdaáruslány
ugorj a dunába
ugorj az oltba
influenza ellen nem vagyok beoltva